

1	Asia.....	2
2	Asian vireilletulo	2
3	Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta	2
4	Kilpailuoikeudellinen arviointi	3
4.1	Yrityskauppasäännösten soveltuminen järjestelyyn	3
4.2	Johdanto.....	3
4.3	Relevantit hyödykemarkkinat	4
4.4	Relevantit maantieteelliset markkinat	4
4.5	Markkinoiden koko ja osapuolten asema markkinoilla	5
4.6	Kilpailuvaikutusten arviointi	6
4.6.1	KKV:n selvitykset	6
4.6.2	Yrityskaupan ilmoittajan näkemys yrityskaupan kilpailuvaikutuksista	7
4.6.3	Yrityskaupan vertikaaliset vaikutukset.....	9
4.6.3.1	Vertikaalisten yrityskauppojen arviointi.....	9
4.6.3.2	KKV:n arvio yrityskaupan vertikaalisista kilpailuvaikutuksista	10
4.6.4	Vähemmistöosuus kilpailevassa yrityksessä	12
4.6.4.1	Vähemmistöomistusten kilpailuvaikutukset	12
4.6.4.2	KKV:n arvio yrityskaupassa siirtyvän vähemmistöomistuksen kilpailuvaikutuksista	13
4.7	Johtopäätös	14
5	Sitoumukset	14
5.1	DAVA Foods Holding A/S:n KKV:lle esittämät sitoumukset	14
5.2	Sitoumusten arviointi.....	17
6	Ratkaisu.....	17
7	Sovelletut säännökset	18
8	Muutoksenhaku.....	18

1 Asia

1. Yrityskaupan hyväksyminen ehdollisena; DAVA Foods Holding A/S / Muna Foods Oy.

2 Asian vireilletulo

2. Kilpailu- ja kuluttajavirastolle on 7.7.2014 ilmoitettu järjestely, jossa Munakunta siirtää koko liiketoimintansa perustettavaan yhtiöön Muna Foods Oy:hyn ja DAVA Foods Holding A/S ostaa 50 % Muna Foods Oy:n osakekannasta. Järjestelyn jälkeen DAVA Foods Holding A/S:llä on yksinomainen määräysvalta Muna Foods Oy:ssä.
3. Kilpailu- ja kuluttajavirasto siirsi 7.8.2014 tekemällään päätöksellä asian kilpailulain 26 §:n mukaiseen jatkokäsittelyyn.

3 Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta

4. **DAVA Foods Holding A/S** ("Dava") on Danish Agro -konserniin kuuluva holdingyhtiö, joka toimii emoyhtiönä HEDEGAARD foods A/S:lle, Eggs Po-sure A/S:lle ja Svenska Lantägg AB:lle, jotka toimivat kananmunien ja kananmunajalosteiden tuotannossa, pakkauksessa ja jakelussa pääasiassa Ruotsissa ja Tanskassa. Danish Agro valmistaa myös kananmunien tuotannossa käytettävää kananrehua. Suomessa Danish Agron konserniyhtiöistä Hankkija Oy ("Hankkija") ja Vilomix Finland Oy ("Vilomix") tuottavat kananrehua. Hankkija toimii rehuotannossa Suomen Rehu -brändillä.
5. **Muna Foods Oy** ("Muna Foods") on yrityskauppaa varten perustettu yhtiö, jolle Munakunnan toiminta siirretään.
6. **Munakunta** on noin 150 tuottajan omistama tuottajaosuuskunta. Munakunta toimii kananmunien hankinnassa, kuorimunien pakkauksessa ja jakelussa sekä kananmunajalosteiden ja siipikarjatuotantoon liittyvien tarvikkeiden valmistuksessa ja myynnissä. Munakunnalla on Suomessa kaksi kananmunanpakkaamoja sekä kananmunajalostetehdas. Lisäksi Munakunta omistaa Tallinnassa toimivan OÜ Eesti Munatooted jalostetehtaan. Munakunnalla on 12,7 %:n omistusosuus kananmunien tuotannossa käytettävää kananrehua tuottavassa Rehux Oy:ssä ("Rehux").

4 Kilpailuoikeudellinen arviointi

4.1 Yrityskauppasäännösten soveltuminen järjestelyyn

7. Danish Agro -konsernin liikevaihto vuonna 2013 oli noin 3 373 miljoonaa euroa, josta [850–950]¹ miljoonaa euroa kertyi Suomesta. Munakunta-konsernin liikevaihto vuonna 2013 oli 53 miljoonaa euroa, ja siitä [yli 20] miljoonaa euroa kertyi Suomesta. Koska kilpailulaissa määritellyt liikevaihtorajat ylittyvät, järjestely kuuluu yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltamisalaan.

4.2 Johdanto

8. Ilmoitetussa yrityskaupassa Munakunta siirtää koko liiketoimintansa perustettavaan yhtiöön Muna Foodsiin. Samassa yhteydessä Danish Agroon kuuluva Dava hankkii 50 %:n omistuksen ja yksinomaisen määräysvallan Muna Foodsissa. Munakunnalle jää 50 %:n omistus Muna Foodsista.
9. Muna Foodsille siirtyvä Munakunnan liiketoiminta koostuu kananmunien hankinnasta, kuorimunien pakkauksesta ja jakelusta sekä kananmunajalosteiden ja siipikarjatuotantoon liittyvien tarvikkeiden valmistuksesta ja myynnistä Suomessa. Danish Agro -konserniin kuuluvat yhtiöt eivät toimi Munakunnan kanssa samoilla markkinoilla Suomessa, vaan ne harjoittavat kananmunien ja kananmunajalosteiden tuotantoa, pakkausta ja jakelua lähinnä Ruotsissa ja Tanskassa.
10. Munakunta itse ei toimi kananmunien tuotannossa, mutta yhtiö on 150 suomalaisen kananmunien tuottajan omistama. Tämä kananmunien tuotannon markkina, jolla Munakunnan omistajat toimivat, on vertikaalisessa suhteessa kananrehun tuotannon markkinaan, jolla puolestaan Danish Agroon konserniin kuuluvat Hankkija ja Vilomix toimivat Suomessa. Lisäksi Rehux, jossa Munakunnalla on 12,7 %:n omistusosuus, toimii tällä kananrehun tuotannon markkinalla. Kananrehu on sekä tärkeä tuotantopanos että merkittävä kustannustekijä kananmunien tuotannossa.
11. Ilmoittaja on korostanut, että yrityskaupan toteuttamisen jälkeenkään Danish Agro ei tule Suomessa toimimaan kananmunatuotannon kaikilla portailla. Danish Agro ei toimi ennestään kananmunien tuotantoportaalla Suomessa, eikä Muna Foodsille siirtyvään Munakunnan liiketoimintaan sisälly kananmunien tuotantoa. Munakunta ei – eikä näin ollen myöskään perustettava Muna Foods – siis tuota kananmunia tai hanki kananrehua. Munakunta ja Muna Foods eivät myöskään tule toimimaan kananrehun ostajina itsenäisesti tai Munakunnan tuottajayrittäjien edustajana. Ne eivät siten toimi samalla tuotantoportaalla kuin Munakunnan omistajina olevat kananmunien tuottajat. Yksikään näistä omistajista ei käytä määräysvaltaa Munakunnassa. Omistajakananmunatuottajat eivät myöskään tule omistamaan

---

¹ Hakasulkeisiin merkityissä kohdissa tieto / tarkka tieto on poistettu liikesalaisuutena.

suoraan perustettavaa Muna Foodsia. Ilmoittajan mukaan Munakunnan tuottajat eivät ole ilmoitetun yrityskaupan osapuolia.

4.3 Relevantit hyödykemarkkinat

12. Ilmoittajan mukaan Munakunnalta Muna Foodsiin siirrettävä liiketoiminta voidaan jakaa seuraaviin markkinoihin:
  - kananmunien hankinta,
  - kuorikananmunien pakkaus ja jakelu,
  - kananmunajalosteet sekä
  - siipikarjatuotantoon liittyvät tarvikkeet.
13. Tuottajat, jotka omistavat Munakunnan, toimivat kananmunien tuotannon markkinoilla. Tämä kananmunien tuotannon markkina on ilmoittajan mukaan vertikaalisessa suhteessa kananrehun tuotannon markkinaan, jolla puolestaan Danish Agro -konserniin kuuluvat Hankkija ja Vilomix toimivat. Lisäksi Rehux, jossa Munakunnalla on 12,7 %:n omistusosuus, toimii tällä kananrehun tuotannon markkinalla. Kananrehu on kananmunien tuotannossa merkittävä kustannustekijä, ja ilmoittajan arvion mukaan ruokintakustannus muodostaa noin 50–60 % kananmunien tuotannon kustannuksista. Ilmoittajan mukaan suurin osa kananmunien tuottajista Suomessa käyttää tuotannossaan ns. tiivisteruokintaa, jossa ostettua tiivisterehua, kalkkia sekä omaa tai ostettua viljaa sekoitetaan tilalla rehuksi.

4.4 Relevantit maantieteelliset markkinat

14. Ilmoittajan mukaan tuoreiden kananmunien tuonti Suomeen on vähäistä muun muassa kansallisista salmonellamääräyksistä johtuen ja käytännössä kuorikanamunia tuodaan vain Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta. Kaikki Suomessa kuluttajille myytävät tuoreet kuorikanamunat ovat kotimaisia. Suomesta kananmunia viedään muun muassa Ruotsiin, Viroon, Saksaan, Latviaan ja Alankomaihin. Yrityskaupan kannalta relevantteina maantieteellisinä markkinoina voidaan muun muassa edellä mainituista määräyksistä johtuen pitää ilmoittajan mukaan Suomea tai enintään Pohjoismaita.
15. KKV:n selvitysten perusteella kanojen täysrehujen, puolitiivisteiden sekä suurimman osan tiivisteistä osalta muun muassa kuljetuskustannukset, rehutehtaiden maantieteellinen sijoittuminen ja tuontia rajoittavat salmonellamääräykset vaikuttaisivat rajaavan kananrehun maantieteelliset markkinat pääosin vain Suomen laajuisiksi.

4.5 Markkinoiden koko ja osapuolten asema markkinoilla

16. Ilmoittajan mukaan kananmunien kokonaistuotanto Suomessa vuonna 2013 oli noin 67,5 miljoonaa kiloa, josta Munakunnan tuottajien osuus oli [30–40] %. Kananmunien ja kananmunavalmisteiden tuonti Suomeen oli noin 2 miljoonaa kiloa. Ilmoittajan mukaan kaikki Suomessa kuluttajille myydyt tuoreet kuorikananmunat ovat kotimaisia. Kananmunien kokonaisviynti Suomesta vuonna 2013 oli ilmoittajan mukaan noin 11,5 miljoonaa kiloa, josta kuorimunia vietiin noin 7,7 miljoonaa kiloa. Munakunnan osuus kuorimunien viennistä oli ilmoittajan arvion mukaan [20–30] %, josta suurin osa oli sen tytäryhtiölle Eesti Munatootedille Viroon.
17. Kananmunien pakkaamot myyvät kananmunat tukku- ja vähittäiskauppoihin, suurtalouksiin sekä jalostevalmistukseen. Ilmoittajan käsityksen mukaan vuonna 2013 kananmunia myytiin Suomessa noin 58,4 miljoonaa kiloa ja Munakunnan markkinaosuus oli [30–40] %. Pakkauksen ja jakelun suurimpia toimijoita Munakunnan lisäksi ovat ilmoittajan mukaan Munax Oy (markkinaosuus: [20–30] %), Kieku Oy ([15–25] %), Satamuna Oy ([5–15] %), Farmimuna Oy (alle 5 %) ja Munatukku Nikula Oy (alle 5 %). Danish Agroon kuuluvat yritykset toimivat kuorimunien pakkauksessa ja jakelussa Tanskassa ja Ruotsissa, mutta ne eivät toimi näillä markkinoilla Suomessa.
18. Kananmunajalosteita ovat ilmoittajan mukaan esimerkiksi nestemäiset kananmunajalosteet, kananmunajauheet ja kuoritut munat. Niitä myydään pääasiassa teollisuuden, leipomoiden ja ravintola-alan käyttöön. Kananmunavalmisteiden kulutus vuonna 2013 Suomessa oli ilmoittajan mukaan noin 7,5 miljoonaa kiloa. Munakunnan markkinaosuus on ilmoittajan arvion mukaan [30–40] %. Kananmunajalosteiden valmistuksessa suurimmat markkinatoimijat Munakunnan lisäksi ovat ilmoittajan mukaan Farmimuna (markkinaosuus: [20–30] %), Munax ([5–15] %) sekä Balticovo AS ([1–10] %). Danish Agroon kuuluvat yritykset eivät ilmoittajan mukaan myy kananmunajalosteita Suomeen.
19. Lisäksi Munakunta harjoittaa siipikarjatuotannon, kuten broileri- ja munatuotannon tarvikkeiden valmistusta ja myyntiä. Munakunnalla on omaa tarviketuotantoa, minkä lisäksi se jälleenmyy kansainvälisiä tuotemerkkejä. Ilmoittajan arvion mukaan tarvikekaupan kokonaisarvo Suomessa vuonna 2013 oli noin 12 miljoonaa euroa, josta Munakunnan osuus oli [10–20] %. Mikään Danish Agro -konsernin yrityksistä ei ilmoittajan mukaan toimi siipikarjatuotannon tarvikkeiden valmistuksen ja myynnin markkinoilla.
20. Ilmoittajan mukaan kananrehun kokonaistuotanto Suomessa vuonna 2013 oli lähes 83 000 tonnia, josta täysrehua oli noin 70 % ja rehutivistettä noin 30 %. Ilmoittajan mukaan Danish Agro -konserni toimii Suomen kananrehun markkinoilla Hankkijan sekä Vilomixin kautta, joiden yhteenlaskettu markkinaosuus segmentillä vuonna 2013 oli [30–40] %. Munakunta ei ilmoittajan mukaan osta, myy eikä valmista kananrehua. Munakunnalla on vähemmistöomistusosuus (12,7 %) rehuvalmistaja Rehuxissa. Munakun-

nalla ei ole määräysvaltaa Rehuxissa, mutta sillä on jäsen yhtiön hallituksessa. Rehuxin markkinaosuus kananrehun markkinoilla on ilmoittajan mukaan [10–20] %. Munakunnan vähemmistöosuus Rehuxissa on siirtymässä yrityskaupan myötä Danish Agro -konsernille. Muna Foodsin pienemmillä kilpailijoilla Munatukku Nikulalla ja Satamunalla on myös omistusosuudet Rehuxissa. Syyskuun loppuun 2014 asti markkinoilla toimi myös Raisioagro Oy, jonka markkinaosuudeksi ilmoittaja arvioi [40–50] %. Raisioagro on lopettanut siipikarjan- ja sianrehun valmistuksen ja keskittyy jatkossa nautan- ja kalanrehuihin.² Lisäksi kananmuna-alan toimijoista Farmimunan³ kanssa samaan perheyrytykseen kuuluva rehutehdas Isofarmi Oy ("Isofarmi") valmistaa rehua omiin kanaloihinsa sekä myös omille sopimustuottajilensa ja jonkin verran muille ulkopuolisille yrityksille.

4.6 Kilpailuvaikutusten arviointi

4.6.1 KKV:n selvitykset

21. KKV:n selvityksissä ei ole ilmennyt viitteitä siitä, että yrityskauppa aiheuttaisi välittömiä haitallisia vaikutuksia kananmunien hankinnan, kuorikanamunien pakkauksen ja jakelun, kananmunajalosteiden tai siipikarjatuotantoon liittyvien tarvikkeiden markkinoilla. Viraston kuulemat markkinatoimijat ovat kuitenkin esittäneet huolensa kilpailun rajoittumisesta kananrehumarkkinoilla ja sen mahdollisista vaikutuksista kananmunan tuotantoketjun myöhemmissä vaiheissa. Eräät viraston kuulemat markkinatoimijat ovat katsoneet, että Danish Agro -konserni, johon myös Muna Foods tulee kuulumaan, tulee syksystä 2014 lähtien hallitsemaan huomattavan suurta osaa kananrehumarkkinoista. Rehumarkkinoilla toimiva Raisioagro on lopettanut kokonaan kananrehun valmistuksen syyskuussa 2014. Raisioagron lopettamisen jälkeen kananrehumarkkinoille jää Danish Agroon kuuluva Hankkija sekä Rehux, josta Danish Agro -konserni nyt kyseessä olevan yrityskaupan jälkeen omistaa vähemmistöosuuden. Kananrehua valmistaa näiden lisäksi myös Isofarmi, joka valmistaa rehua samaan yritysryhmään kuuluvan Farmimuna Oy:n omiin kanaloihin, omille sopimustuottajilleen ja jonkin verran ulkopuolisille yrityksille.
22. Markkinatoimijat ovat lausunnoissaan esittäneet huolensa siitä, että kananrehun markkinoiden keskittyminen yritysryhmittymään, joka samalla on myös johtava markkinatoimija kananmunaliiketoiminnassa, on riski markkinoiden toiminnan kannalta. Keskittyminen saattaa johtaa ryhmittymän omien munantuottajien suosimiseen esimerkiksi rehun hinnoittelussa ryhmittymän ulkopuolisiin toimijoihin verrattuna, mistä voisi pahimmillaan seurata

² Raisioagro toteaa lopettamispäätöstään koskevassa pörssitiedotteessaan 16.4.2014: "Kilpailutilanne Suomessa on kiristynyt alan uusien toimijoiden ja alalle rakennetun lisäkapasiteetin myötä samalla kun tilakoot kasvavat ja eläinten ruokinnassa on käynnistynyt siirtymä täysrehuista komponenttiruokintaan. Raisioagron sian- ja siipikarjanrehujen myyntivolyymi on pienentynyt ja kannattavuus heikentynyt vuosia jatkuneen kireän hintakilpailun myötä."

³ Farmimuna toimii tuotantoketjussa jokaisessa vaiheessa alkutuotannosta lopputuotteeseen.

Muna Foodsin kilpailijoiden poissulkeutuminen markkinoilta. Riski poissuljennasta koskisi myös ryhmittymän ulkopuolisia munantuottajia. Markkina-toimijat ovat lausunnoissaan viitanneet lehtiartikkeleihin⁴, joissa Munakunnan ja uuden Muna Foodsin toimitusjohtaja toteaa, että Hankkija tarjoaa etuja Munakunnan sopimustuottajille ja että tuottajat ovat Hankkijan asiakkaana erityisasemassa.

4.6.2 Yrityskaupan ilmoittajan näkemys yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

23. Ilmoittajan mukaan yrityskaupalla haetaan parempaa kilpailukykyä sekä Suomen markkinoilla että laajemmin Pohjoismaiden markkinoilla. Yritysjärjestely muun muassa mahdollistaa Munakunnan munantuottajille mahdollisuuden palvella kansainvälistyvää asiakaskuntaa paremmin sekä pääsyn laajemmille markkinoille. Lisäksi yrityskaupan tavoitteena on saavuttaa synergioita ja kustannus- ja tehokkuushyötyjä.
24. Ilmoittaja toteaa, että markkinatoimijoiden lausunnoissaan esille tuoma alennusjärjestelmä perustuisi ostovolyymiin ja Munakunnan tuottajien ostojen keskittämiseen. Ilmoittajan mukaan lausunnoissa tarkoitetuissa sanomalehtiartikkeleissa alennusjärjestelmää ei ole avattu selkeästi ja markkina-toimijat ovat kirjoitusten perusteella tehneet tarpeettoman pitkälle meneviä johtopäätöksiä asiasta. Ilmoitusvelvollisen käsityksen mukaan sanomalehtikirjoituksissa on viitattu ryhmäetuihin, joiden tarjoaminen on mahdollista, jos useiden tuottajien ostovolyymi voidaan koota yhteen. Suuren ostovolyymien asiakkaiden osalta käytävät asiakaskohtaiset sopimusneuvottelut ovat tavanomaista liiketoimintaa, oli sitten kyse yksittäisestä suuresta asiakkaasta (esimerkiksi rehuseoksia sekoittavat rehumyllärit) tai tietyn ostajaryhmän yhdistetyistä ostoista.
25. Kysymys olisi siten Muna Foodsin tuottajien rehuhankeiden yhdistämisestä suuremmaksi ostovolyymiksi, jolloin Hankkija voisi siirtää kasvaneen volyymin synnyttämät tehokkuusedut alennuksina asiakkailleen. Ilmoittajan mukaan Munakunnan tuottajien ohella muutkin kananmuna-alan toimijat voisivat koota ostovolyyminsa yhteen ja neuvotella maatalouden tuotantopanoksia tarjoavan yrityksen kanssa rehun tai muun tuotantopanoksen hankintaehdoista. Suomessa on lukuisia ostorenkaita ja muita tilojen välisiä yhteenliittymiä, jotka tavoittelevat etuja volyymin keskittämisen kautta. Ilmoittaja kuitenkin toteaa, että toistaiseksi rehujen yhteishankinta ei ole ollut kovin yleistä kananrehujen osalta. Ostovolyymiin perustuvista edullisemmista hinnoista hyötyvät tällä hetkellä erityisesti rehumyllärit, jotka sekoittavat rehuseoksia esimerkiksi viljoista ja rehuviivisteistä, sillä niiden ostot ovat merkittävästi suurempia kuin yksittäisten kananmunantuottajien. Vallitsevasta tilanteesta johtuen yksittäisen kananmunantuottajan saattaa olla jopa edullisempaa hankkia rehuviivisteitä rehumylläritä kuin viivisteiden jälleennyjältä.

---

⁴ Ks. esimerkiksi Maaseudun Tulevaisuus 18.6.2014.

26. Ilmoittajan mukaan maatalouden tuotantopanosten jälleenmyynti perustuu volyymeihin tuotesegmentistä riippumatta. Asiakkaat ovat hintatietoisia ja vertailevat tuotteiden hintoja aktiivisesti. Maatalouden tuotantopanosten jälleenmyynti on tarjouskauppaa ja asiakkaat kilpailuttavat ostojaan aktiivisesti. Sekä rehumyllärit että kotieläintuottajat vertailevat tarjouksia ennen ostopäätöstä. Rehuja myydään tarjouskaupalla kulloinkin vallitsevan markkinahinnan perusteella. Esimerkiksi rehun raaka-aineiden (kuten viljan) markkinahinnat vaihtelevat kansainvälisillä markkinoilla sääolojen ja markkinoilla saatavilla olevien raaka-ainemäärien mukaan.
27. Ilmoittajan mukaan Hankkijan alennusjärjestelmää Munakunnan tuottajille ei ole vielä suunniteltu konkreettisella tasolla. Mahdollinen Munakunnan kananmunantuottajien ostojen keskittäminen mahdollistaisi pitkäjänteisemmän rehujen kehittämisen Munakunnan tuottajien tarpeiden mukaan. Jos Munakunnan tuottajien ostot voitaisiin keskittää yhdelle rehun tuottajalle, voisi volyymin perusteella olla mahdollista kehittää tuottajille esimerkiksi brändättyjä, koostumukseltaan optimoituja tuotteita, kuten esimerkiksi Omega-rasvahappoihin keskittyviä rehuja.
28. Mahdolliset ostoehdot konkretisoituvat vasta yrityskaupan toteuttamisen jälkeen. [...]. Ilmoittajan näkemyksen mukaan Munakunnan tuottajat tulevat kuitenkin ostamaan tarvitsemansa rehun itsenäisesti kulloisenkin markkinahinnan perusteella. Kilpailutilanteen ja markkinahinnan vaihtelun myötä [...] vaikutus ostokäyttäytymiseen ei välttämättä ole kovin merkittävä ja se riippuu esimerkiksi rehujen hankinta-ajankohdasta.
29. Ruokintakustannus muodostaa noin 50–60 % kananmunantuotannon kustannuksista. Suurin osa kananmunantuottajista Suomessa käyttää tuotannossaan tiivisteruokintaa, jossa teollisesti valmistetun, ostetun rehutiivistein osuus on noin 18 %. Kun otetaan huomioon ostetun tiivisterehun osuus rehukustannuksesta, niin suuremman ostovolyymin mahdollistama [...] volyymialennus merkitsisi käytännössä vajaan [...] kustannusvaikutusta rehukustannukseen.
30. Ilmoittaja korostaa, että Munakunnan tuottajia ei ole tarkoitus suosia mahdollisesti sovellettavilla alennuksilla. Alennukset niin Muna Foodsin sopimustuottajille kuin kenelle tahansa munantuottajalle perustuvat ostovolyyymiin. Minkä tahansa toimijan tai toimijaryhmän olisi mahdollista saavuttaa samat alennukset vastaavalla volyymilla.
31. Ilmoittaja painottaa, että Raisioagron päätös lopettaa kananrehun valmistus ei ole suorassa yhteydessä Danish Agro -konserniin kuuluvien yritysten markkinaosuuteen Suomen kananrehumarkkinoilla. Hankkija tai muut konsernin Suomessa toimivat yksiköt eivät automaattisesti saa haltuunsa Raisioagron kananrehuvalmistuksen asiakaskuntaa tai edes merkittävää osaa sen markkinaosuudesta, vaan jatkossa näiden tuottajien rehutoimittajan ratkaisee markkinoilla vallitseva tarve ja toimiva taloudellinen kilpailu. Kananmunantuottajat tulevat suurella todennäköisyydellä tutkimaan myös

muita vaihtoehtoja. Ilmoittaja viittaa Raisioagron kananrehun valmistuksen lopettamista koskevaan pörssitiedotteeseen 16.4.2014, jossa todetaan, että kilpailutilanne Suomessa on kiristynyt alan uusien toimijoiden ja alalle rakennetun lisäkapasiteetin myötä samalla kun tilakoot kasvavat ja eläinten ruokinnassa on käynnistynyt siirtymä täysrehuista komponenttiruokintaan.

32. Ilmoittajan mukaan kananrehun valmistuksen aloittaminen ei vaadi rehuvalmistajalta erityisosaamista. Kynnys valmistuksen aloittamiseen on siten hyvin matala. Kananmunantuottajien vaihtoehtona on myös oman tilarehutehtaan rakentaminen.

4.6.3 Yrityskaupan vertikaaliset vaikutukset

4.6.3.1 Vertikaalisten yrityskauppojen arviointi

33. Yrityskauppavalvonnasta annettujen suuntaviivojen⁵ mukaan vertikaaliset yrityskaupat⁶ voivat johtaa koordinoimattomiin kilpailunvastaisiin vaikutuksiin tilanteessa, jossa yrityskaupan seurauksena syntyvän keskittymän voidaan olettaa aiheuttavan markkinoiden sulkemisen, koska se saa haltuunsa tärkeitä hankintalähteitä tai jakelukanavia, joista myös kilpailijat ovat riippuvaisia. Vertikaaliset yrityskaupat voivat johtaa myös koordinoituihin kilpailunvastaisiin vaikutuksiin.
34. Markkinoiden sulkeminen voi tapahtua usealla eri tavalla, kuten estämällä potentiaalisten kilpailijoiden markkinoille tuloa tai vaikeuttamalla jo markkinoilla olevien yritysten mahdollisuuksia käyttää tärkeitä tuotantopanoksia. Tämän seurauksena kilpailijoiden kyky ja kannustimet kilpailla tehokkaasti heikkenevät, mikä puolestaan edesauttaa keskittymän mahdollisuuksia hyväksikäyttää markkinavoimaansa asiakkaiden vahingoksi, esimerkiksi korottamalla kannattavasti asiakashintojaan. Keskittymä voi rajoittaa kilpailevien yritysten pääsyä markkinoille esimerkiksi lopettamalla kokonaan toimitukset kilpailijoille, rajoittamalla toimitusten määrää, korottamalla niistä perimäänsä hintaa tai heikentämällä muulla tavoin toimitusehtojaan.⁷
35. Keskittymän kyky sulkea markkinat edellyttää, että keskittymällä on hallussaan tuotantoketjun loppupäässä toimivan kilpailijan tuotteen valmistamisen kannalta tärkeä tuotantohyödyke, kuten tärkeä komponentti tai merkittävä kustannustekijä suhteessa lopputuotteen hintaan. Keskittymällä on oltava riittävä markkinavoima tuotteen alkupään markkinoilla. Keskittymällä on luonnollisesti sitä suurempi kannustin markkinoiden sulkemiseen, mitä kannattavammaksi tällainen sulkeminen muodostuisi.⁸

⁵ Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta.

⁶ Vertikaalisella yrityskaupalla tarkoitetaan hyödykkeen jalostusketjun eri vaiheessa toimivien yritysten välistä keskittymää.

⁷ Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta, s. 82–83.

⁸ Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta, s. 84.

36. Lisäksi vertikaalinen yrityskauppa voi lisätä todennäköisyyttä, että ennen yrityskauppaa itsenäisesti toimineet yritykset ryhtyvät koordinoimaan käyttäytymistään. Vertikaalisen yhteyden seurauksena keskittymä voi saada merkittävää tietoa ketjun toisen tason markkinoiden myyntihinnoista. Myös markkinoiden sulkemisen seurauksena tapahtuva kilpailijoiden määrän väheneminen tai näiden kilpailukyvyyn huomattava heikkeneminen saattaa lisätä kannustimia koordinointiin.⁹

4.6.3.2 KKV:n arvio yrityskaupan vertikaalisista kilpailuvaikutuksista

37. Kananrehun tuotanto on vertikaalinen markkina suhteessa kananmunien tuotannon markkinaan. Ilmoittaja on korostanut, että Munakunta – tai jatkossa Muna Foods – ei toimi kananmunien tuotannossa. Sen sijaan Munakunnan omistajina olevat tuottajat tuottavat kananmunia ja hankkivat kananrehua. Yksikään näistä omistajista ei käytä määräysvaltaa Munakunnassa. Ne eivät myöskään tule omistamaan suoraan perustettavaa Muna Foodsia.
38. KKV:n arvion mukaan yrityskaupan kilpailuvaikutusten kannalta Danish Agron ja Muna Foodsin muodostama kokonaisuutta ei voi pitää täysin irrallisena toimijana Munakunnan tuottajista, koska tuottajat omistavat Munakunnan, joka puolestaan omistaa yrityskaupan jälkekin puolet Muna Foodsista. Danish Agron ja Munakunnan tuottajien yhteyttä kuvastaa osaltaan myös kohdassa 4.6.2 kuvattu Danish Agroon kuuluvan Hankkijan ja Munakunnan tuottajien välillä suunniteltu alennusjärjestelmä, joka perustuu tuottajien ostojen keskittämiseen Hankkijalle.
39. Useimmiten vertikaalisten yrityskauppojen vaikutukset kilpailulle nähdään myönteisinä. Vertikaaliset yrityskaupat saattavat johtaa merkittäviin tehokkuusuihin esimerkiksi poistamalla kaksinkertaiset marginaalit. Vertikaalinen integraatio mahdollistaa myös liiketoimintakustannusten alentamisen sekä paremman yhteistyön tuotesuunnittelussa, tuotantoprosessien organisoimisissa ja tuotteiden myyntitavoissa.¹⁰
40. Kuten edellä on kuvattu, vertikaaliset yrityskaupat voivat kuitenkin joissain tilanteissa aiheuttaa haitallisia kilpailuvaikutuksia pääasiassa poissuljennalla. Vertikaalisissa yrityskaupoissa markkinoiden sulkemiseen liittyviä kilpailuongelmia tarkasteltaessa kiinnitetään yleensä huomiota seuraavien edellytysten täyttymiseen (i) keskittymällä on kyky sulkea markkinat, (ii) keskittymällä on kannustin sulkea markkinat ja (iii) keskittymän toiminnalla on merkittävä haitallinen vaikutus tehokkaaseen kilpailuun.¹¹
41. KKV:lle esitettyjen kilpailuhuolien mukaan Danish Agro voisi eriyttää kananrehun hinnoitteluaan ja antaa Muna Foodsin tuottajille sellaisia alennuksia,

⁹ Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta, s. 88–89.

¹⁰ Euroopan komission ei-horisontaalisia sulautumia koskevat suuntaviivat 2008, kohdat 11–14.

¹¹ Ks. Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta 2011.

joita Muna Foodsin kilpailijoiden tuottajat puolestaan eivät voisi saada. Väitettyyn poissuljentastrategiaan liittyisi siten Danish Agron kannalta valintatilanne ylämarkkinan (kananrehu) ja alamarkkinan (kananmunat) voittojen suhteen. Käytännössä Danish Agron luopuminen rehumarkkinan katteista Muna Foodsin tuottajien saamien alennusten muodossa kannattaisi vain, jos nämä uhraukset olisi mahdollista saada takaisin kasvaneina voittoina kananmunamarkkinoilta. Danish Agron kannustinta ryhtyä poissuljentastrategiaan heikentää KKV:n arvion mukaan merkittävästi se, että perustettava Muna Foods ei tule olemaan ainoastaan Danish Agron omistuksessa, vaan jatkossakin Munakunta omistaa siitä 50 %. Kun Danish Agro punnitsee poissuljentastrategiaan ryhtymistä ja sen kannattavuutta, se ottaa huomioon, että vaikka sen arvion mukaan alamarkkinalla (kananmunat) olisikin mahdollista kilpailijoiden poissuljennalla lisätä voittoja, se itse pääsisi osalliseksi vain puoleen niistä. Tämä korottaa voittojen lisäämisen tarvetta alamarkkinalla paljon entisestään, koska siinäkin hypoteettisessa tilanteessa, että Danish Agrolla olisi täysin esteetön kyky poissuljentaan, sen pitäisi jakaa Muna Foodsin voitot Munakunnan kanssa.

42. Eräs este poissuljentastrategian menestykselle on KKV:n arvion mukaan se, että yrityskaupassa ei synny suoraa vertikaalista integraatiota Danish Agron ja Munakunnan tuottajien välille. Vaikka Danish Agro tarjoaisikin Munakunnan tuottajille ylimääräisiä alennuksia, nämä eivät välttämättä siirtäisi alennuksia hintoihin, jolla ne myyvät kananmunia edelleen Muna Foodsille. Jos Munakunnan tuottajat hyödyntäisivät näin itse täysimääräisesti kaiken Danish Agrolla mahdollisesti saamansa taloudellisen edun, poissuljentastrategia munamarkkinoilla olisi mahdoton toteuttaa.
43. KKV on ottanut huomioon myös, että Danish Agrolla voi olla yrityskaupan jälkeen kyky poissulkea kananmunamarkkinoiden kilpailijoitaan ainoastaan, jos kilpailijoilla ei ole käytettävissään nopeita ja tehokkaita vastastrategioita.¹² Kilpailijat voivat esimerkiksi muuttaa omaa tuotantoprosessiaan tai tukea ja kannustaa kokonaan uuden toimijan tuloa kananrehumarkkinalle tai tukea jonkin olemassa olevan toiminnan laajentamista.
44. KKV:n arvion mukaan jo pelkästään Raisioagron poistuminen kananrehun markkinoilta on omiaan tekemään tilaa uusille toimijoille. Yrityskauppa ja sen myötä uutisoidut Hankkijan ja Munakunnan tuottajien väliset alennusjärjestelmät aiheuttavat niin ikään muille tuottajille tarpeen punnita uudelleen hankintakanaviaan. KKV:n näkemyksen mukaan on odotettavissa, että muut kananmuna-alan toimijat reagoivat muuttuneeseen markkinatilanteeseen, etsivät vaihtoehtoja ja linjaavat uudelleen ostotottumuksiaan. Ilmoittajan mukaan kilpailijoilla onkin käynnissä kokonaan uusi rehutehdashanke.
45. Kananmunien tuottajat kilpailuttavat ja ostavat kananrehua eri toimijoilta. Esimerkiksi Munakunnan tuottajia on ollut Raisioagron, Hankkijan ja Rehu-xin asiakkaina. Jos Munakunnan tuottajat siirtäisivät suunnitellun alennus-

¹² Euroopan komission ei-horisontaalisia sulautumia koskevat suuntaviivat 2008, kohdat 33–39.

järjestelmän myötä ainakin jossain määrin kananrehuhankintojaan Rehuxilta Hankkijalle, Rehuxilta vapautuisi kapasiteettia Munakunnan kanssa kilpaileville kananmunien tuottajille. Rehux voisi myös muuttuneessa markkinatilanteessa laajentaa tuotantoaan ja myös muuttaa painotusta sianrehusta kananrehuun.

46. Kananmuna-alalla on näyttöä onnistuneista alalle tulijoista siitä huolimatta, että alalla on vanhoja ja perinteisiä toimijoita, kuten Munakunta ja nyt Hankkijalle kuuluva Suomen Rehu. Munapakkaamoista Munax ja kananrehunvalmistajista Rehux ovat aloittaneet toimintansa 2000-luvulla, ja ovat kyenneet saamaan sijaa markkinoilla. Munaxin markkinaosuus on [20–30] % kananmunien pakkauksen ja jakelun markkinoilla ja Rehuxin osuus rehumarkkinoista oli [10–20] % siinä markkinatilanteessa, jossa Raisioagron markkinaosuus oli [40–50] %.
47. KKV:n arvion mukaan ei voida pitää todennäköisenä, että yrityskaupan toteuttamisen jälkeen Danish Agrolla olisi kyky ja kannustin sulkea pois kananmuna-alan kilpailijoita markkinoilta. Edellä kuvatun mukaisesti Munakunnan tuottajien ja Hankkijan kananrehun valmistuksen välisen ketjun rakenteelliset piirteet sekä kananmunien tuotantoketjussa toimivien kilpailijoiden odotettavissa olevat reaktiot heikentävät Danish Agron kykyä ja kannustinta poissuljentaan.

4.6.4 Vähemmistöosuus kilpailevassa yrityksessä

4.6.4.1 Vähemmistöomistusten kilpailuvaikutukset

48. Vähemmistöosuuksien hankinnan potentiaalisesti aiheuttamia kilpailuongelmia käsitellään Euroopan komission Valkoisessa kirjassa sulautumien valvonnan tehostaminen EU:ssa.¹³ Vähemmistöosuuden omistaminen voi aiheuttaa monenlaisia kilpailuongelmia. Nämä ongelmat perustuvat haittaskenaarioihin, jotka ovat samantapaisia kuin ne, joita sovelletaan määräysvallan hankintaan.
49. Vähemmistöosuuden hankkiminen kilpailijayrityksessä voi johtaa kordinoimattomiin kilpailunvastaisiin vaikutuksiin, koska se voi lisätä osuuden hankkineen yrityksen kannustimia ja mahdollisuuksia yksipuolisesti nostaa hintoja tai rajoittaa tuotantoa. Erityisesti, jos kyseessä ovat läheiset kilpailijat, jolloin hintojen noston tai tuotannon rajoittamisen vaikutukset kohdistuivat juuri kilpailijayritykseen. Koska yrityksellä on vähemmistöosuus kilpailijayrityksessä, sillä on taloudellinen kiinnostus kilpailijan tuottoihin. Tässä tilanteessa se voi itse nostamalla hintoja tai rajoittamalla tuotantoa vaikuttaa kilpailijan tuottoihin ja koska se on osakkaana kilpailijassa, se hyötyy kilpailijan kasvavista tuotoista. Tämä kilpailunvastainen vaikutus voi komission mukaan tapahtua riippumatta siitä, onko vähemmistöosuuden hankkineella yrityksellä vaikutusvaltaa kilpailijayrityksen päätöksiin vai ei.

¹³ Valkoinen kirja, Sulautumien valvonnan tehostaminen EU:ssa, Euroopan komissio 9.7.2014.

50. Vähemmistöosuuden hankkiminen kilpailijayrityksessä voi myös johtaa koordinoimattomiin kilpailunvastaisiin vaikutuksiin tilanteessa, jossa osuuden hankkinut yritys käyttää asemaansa rajoittaakseen kilpailijayrityksen käytävissä olevia kilpailustrategioita ja tällä tavoin rajoittaa sen kilpailukykyä. Komission mukaan tällaiset kilpailuongelmat ovat todennäköisemmin vakavampia, jos vähemmistöosuuteen liittyy jonkinasteinen vaikutusvalta kilpailijayrityksen päätöksentekoon koskien esimerkiksi merkittäviä investointeja, tuotealuetta, maantieteellistä aluetta, yrityskauppoja tai mainontaa. Vähemmistöosuuden hankkija voi vaikuttaa siihen, että kilpailijayritys nostaisi hintoja, koska hankkija hyötyy täysin kilpailijan hinnannoston vaikutuksista, mutta kantaa vain osan kustannuksista (riippuen sen taloudellisista omistusoikeuksista).
51. Komission mukaan koordinoimattomien vaikutusten lisäksi vähemmistöosuuden hankkiminen voi johtaa koordinoituihin kilpailunvastaisiin vaikutuksiin. Vähemmistöosuus kilpailijayrityksessä kasvattaa markkinatoimijoiden mahdollisuuksia ja kannustimia koordinoida toimintaansa, jotta yritysten tuotot olisivat korkeammat kuin mitä ne kilpailullisella tasolla olisivat. Vähemmistöosuus kilpailevassa yrityksessä tarjoaa etuoikeuden saada sellaisia tietoja kilpailijasta, joita ilman vähemmistöosuutta ei saisi. Lisäksi vähemmistöosuuden tuoma mahdollisuus käyttää oikeuksia estävällä tai vihamielisellä tavalla tekee kostotoimista uskottavampaa ja vakavampaa, jos kohdeyritys poikkeaa koordinoinnista.

4.6.4.2 KKV:n arvio yrityskaupassa siirtyvän vähemmistöomistuksen kilpailuvaikutuksista

52. Kananrehun markkinat ovat Suomessa varsin keskittyneet. Tähän asti markkinoiden suurin toimija on ollut Raisioagro [40–50] %:n markkinaosuudellaan. Danish Agro on ollut (Hankkijan ja Vilomixin kautta) markkinoiden toiseksi suurin toimija [30–40] %:n markkinaosuudella. Näiden ainoa varteenotettava kilpailija on ollut Rehux [10–20] %:n markkinaosuudella, joskin markkinoilla toimii myös pääasiassa omia tuottajiaan palveleva Isofarmi. Raisioagron vetäytyminen kananrehun markkinoilta ei ole seurausta tutkitavasta yrityskaupasta, mutta KKV:n on otettava yhtiön markkinoilta poistuminen huomioon yrityskaupan kilpailuvaikutusten arvioinnissa. Raisioagron vetäytyminen markkinoilta johtaa ainakin ensi vaiheessa rehumarkkinoiden keskittymiseen entisestään. Yrityskaupan välitöntä seurausta puolestaan on, että Danish Agrolle siirtyy kaupassa vähemmistöosuus sen merkittävimmissä kananrehumarkkinoiden kilpailijassa Rehuxissa.
53. KKV:n arvion mukaan se, että Danish Agrolle siirtyy yrityskaupan myötä vähemmistöosuus sen kananrehumarkkinoiden merkittävimmissä kilpailijassa Suomessa, on vahingollista kilpailulle. Vähemmistöomistus mahdollistaa edellä teorian tasolla kuvattujen kilpailulle haitallisten vaikutusten toteutumisen käytännössä Suomen kananrehun markkinoilla. Danish Agron vähemmistöomistus ja sen myötä sille siirtyvä paikka Rehuxin hallituksessa johtavat potentiaalisesti haitallisiin koordinoimattomiin ja koordinoituihin kilpailuvaikutuksiin kananrehun markkinoilla Suomessa. Raisioagron markki-

noilta poistumisen jälkeen kananrehun markkinoilla on erittäin vähän toimijoita ja Danish Agron vähemmistöomistus lähes ainoassa kilpailijassaan vähentää markkinoiden kilpailullisuutta entisestään. Danish Agron vähemmistöosuus Rehuxissa kasvattaa esimerkiksi mahdollisuuksia ja kannustimia toiminnan koordinointiin kananrehumarkkinoilla, koska omistus ja hallituspaikka tarjoavat Danish Agrolle etuoikeuden saada sellaista tietoa Rehuxista, jota se ei ilman omistusta saisi. Danish Agro voi myös omistussuutensa turvin esimerkiksi rajoittaa Rehuxin käytettävissä olevia kilpailustrategioita ja heikentää tällä tavoin sen kilpailukykyä. On myös mahdollista, että Danish Agron vähemmistöomistus vaikuttaa molempien yhtiöiden hinnoittelu- ja tuotantoratkaisuihin kilpailulle vahingollisella tavalla.

54. Vähemmistöomistuksella on merkitystä myös Munakunnan kilpailijoiden esittämien vertikaalisten poissuljentahuolien kannalta. Danish Agron vähemmistöomistus Rehuxissa johtaa siihen, että Munakunnan – eli jatkossa Muna Foodsin – kilpailijoilla ei ole rehuhankintoja tehdessään käytettävissä vaihtoehtoja, jotka eivät olisi kytköksissä Danish Agro -konserniin.

4.7 Johtopäätös

55. Kilpailu- ja kuluttajavirasto on jatkokäsittelyssä selvittänyt edellä kerrotulla tavalla tarkemmin yrityskaupan vaikutuksia kananmunien tuotantoketjussa.
56. Edellä kerrotulla tavalla Munakunnan tuottajien ja Danish Agron kananrehun valmistuksen välisen vertikaalisen yhteyden vaikutukset eivät ole sellaisia, että ne KKV:n arvion mukaan ylittäisivät kilpailulaissa yrityskauppalvonnalle asetettua puuttumiskynnystä.
57. Sen sijaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto on selvityksissään päätenyt siihen, että se, että Danish Agrolle siirtyy yrityskaupan myötä vähemmistöosuus sen Suomen kananrehumarkkinoiden merkittävimässä kilpailijassa Rehuxissa estää olennaisesti tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla kilpailulain 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

5 Sitoumukset

5.1 DAVA Foods Holding A/S:n KKV:lle esittämät sitoumukset

58. Yrityskaupasta aiheutuvat kilpailuongelmat voidaan usein poistaa yrityskaupan toteuttamisen edellytykseksi asetettavilla ehdoilla. Tässä tarkoituksessa ilmoittajan ja KKV:n välillä on käyty neuvotteluja, joiden perusteella ilmoittaja toimitti virastolle 22.9.2014 ensimmäisen ehdotuksen sitoumuksiksi.
59. Kilpailu- ja kuluttajaviraston ja ilmoittajan käymän keskustelun pohjalta ilmoittajat muokkasivat sitoumuksia ja toimittivat virastolle 14.10.2014 alla olevan ehdotuksen yrityskaupan sitoumuksiksi.

Divestointi

DAVA Foods Holding A/S sitoutuu toteuttamaan Muna Foods Oy:lle siirtyvän RehuX Oy:n vähemmistöosuuden divestoinnin yhdelle tai useammalle soveltuvalle ostajalle ("**Divestointi**"). Ostajan tai ostajien tulee olla itsenäisiä ilmoitetun yrityskaupan osapuolista, ja näin ollen ostaja tai ostajat eivät voi olla DAVA Foods Holding A/S:n tai Munakunnan kanssa samaan konserniin kuuluvia yrityksiä ("**Soveltuva Ostaja**").

Kyseinen vähemmistöosuus RehuX Oy:ssä muodostuu 127 osakkeesta ("**Osakkeet**"), jotka vastaavat 12,7 % kaikista RehuX Oy:n osakkeista ja äänistä. Osakkeisiin ei liity mitään erityisoikeuksia.

[...].

Divestoinnin toteuttamiseksi DAVA Foods Holding A/S sitoutuu etsimään tai huolehtii siitä, että Muna Foods Oy etsii yhden tai useamman Soveltuvan Ostajan sekä solmii näiden kanssa sitovan kauppakirjan Osakkeiden myynnistä [...] kuluessa KKV:n päätöksestä ("**Divestointiaika**").

[...].

DAVA Foods Holding A/S sitoutuu Divestoinnin toteuttamiseen saakka olemaan käyttämättä, ja huolehtii siitä, ettei Muna Foods Oy myöskään käytä Osakkeisiin liittyviä oikeuksia RehuX Oy:n itsenäisten kaupallisten tai kilpailullisten etujen vastaisesti. DAVA Foods Holding A/S sitoutuu erityisesti huolehtimaan siitä, että DAVA Foods Holding A/S:n ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvien muiden yritysten liiketoiminnalliset edut pidetään erillään RehuX Oy:n liiketoiminnasta Divestoinnin toteuttamiseen saakka.

DAVA Foods Holding A/S huolehtii kohtuullisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä sen varmistamiseksi, ettei se tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvat yritykset saa ennen Divestoinnin toteuttamista mitään kilpailullisesti arkaluonteista ja luottamuksellista strategista tietoa RehuX Oy:n nykyiseen tai tulevaan toimintaan liittyen. [...].

Sitoumusten rakenteellisen vaikutuksen säilyttämiseksi DAVA Foods Holding A/S ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvat yritykset sitoutuvat, suoraan tai välillisesti, olemaan hankkimatta RehuX Oy:n osakkeita [...] ajan KKV:n päätöksestä, ellei KKV katso DAVA Foods Holding A/S:n tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen perustellusta pyynnöstä, että markkinoiden rakenne on muuttunut niin paljon, että voimassaolevat Sitoumukset eivät enää ole tarpeellisia tehokkaan kilpailun ylläpitämiseksi relevanteilla markkinoilla.

Aikataulu ja menettely

DAVA Foods Holding A/S sitoutuu siihen, että Osakkeet myydään Divestointiaikana.

Sitoumuksen kohteena on vähemmistöosuuden myynti. Ilmoitusvelvollisen näkemyksen mukaan RehuX Oy:n vähemmistöosuuteen liittyvät kilpailu- oikeudelliset haitat poistuvat sillä, että Soveltuva Ostaja tulee olemaan itsenäinen toimija suhteessa yrityskaupan osapuoliin ja näiden yritysryhmiin. Osakkeiden myynnin toteutuessa näiden Sitoumusten mukaisesti tarvetta erityiseen menettelyyn ei siten ole. Sitoumuksissa määriteltyjen velvoitteiden toteuttamiseksi DAVA Foods Holding A/S kuitenkin sitoutuu myös seuraaviin toimenpiteisiin:

DAVA Foods Holding A/S sitoutuu toimittamaan mahdollisille ostajille riittävät tiedot RehuX Oy:stä ja myytävästä vähemmistöosuudesta.

DAVA Foods Holding A/S raportoi KKV:lle säännöllisesti Divestoinnin edistymisestä sekä toimittaa ennen Osakkeiden myyntiä koskevan kauppakirjan allekirjoittamista KKV:lle esityksen toteutettavasta kaupasta. Mikäli KKV ei yhden (1) viikon kuluessa perustellusta syystä vastusta kauppaa, osapuolet voivat toteuttaa kaupan.

Munakunnan jäsenenä olevat itsenäiset tuottajat soveltuvat Osakkeiden ostajiksi (so. Soveltuviksi Ostajiksi) edellyttäen, ettei ko. tuottajayrittäjillä ja/tai -yhteisöillä ole Munakunnan jäsenyyden ja sitä kautta Muna Foods Oy:n välillisen omistuksen lisäksi omistuksia, hallituspaikkoja tai muita luottamus- toimia muissa Danish Agro -konserniin kuuluvissa yrityksissä. Mikäli Osakkeiden lopullisten ostajien joukossa on Munakunnan itsenäisiä tuottajia, DAVA Foods Holding A/S ja Munakunta sitoutuvat siihen, ettei tällaisten tuottajayrittäjien ja/tai -yhteisöjen edustajia nimetä Muna Foods Oy:n hallitukseen [...] ajan KKV:n päätöksestä.

Mikäli DAVA Foods Holding A/S ei onnistu myymään Osakkeita Divestointiaikana, DAVA Foods Holding A/S sitoutuu valtuuttamaan KKV:n hyväksymän, yrityskaupan osapuolista riippumattoman asiantuntijan ("**Riippumaton Asiantuntija**") suorittamaan Osakkeiden myynnin. Valtuutuksen nojalla Riippumaton Asiantuntija voi myydä Osakkeet yhdelle tai useammalle Soveltuvalle Ostajalle [...] kuluessa Divestointiajan päättymisestä. [...].

Mikäli Osakkeista ei ole solmittu sitovaa kauppakirjaa yhtä (1) kuukautta ennen Divestointiajan päättymistä, DAVA Foods Holding A/S nimittää Riippumattoman Asiantuntijan. Riippumattoman Asiantuntijan nimitys astuu voimaan Divestointiajan päättyessä. Riippumattoman Asiantuntijan tulee solmia valtuuksiaan ja tehtävänsä koskeva salassapitositoumus DAVA Foods Holding A/S:n ja/tai Muna Foods Oy:n kanssa.

DAVA Foods Holding A/S sitoutuu avustamaan ja toimimaan yhteistyössä Riippumattoman Asiantuntijan kanssa sekä toimittamaan tälle kaikki ne tarvittavat tiedot, jotka Riippumattoman Asiantuntija voi kohtuudella edellyttää saavansa tehtäviensä suorittamiseksi.

DAVA Foods Holding A/S antaa, tai huolehtii siitä, että Muna Foods Oy antaa Riippumattomalle Asiantuntijalle kattavan valtakirjan Osakkeiden myynnin toteuttamiseksi.

DAVA Foods Holding A/S ja/tai Muna Foods Oy vastaavat Riippumattomalle Asiantuntijalle maksettavasta erikseen sovittavasta korvauksesta.

5.2 Sitoumusten arviointi

60. Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsoo, että ilman yrityskaupalle asetettavia ehtoja kauppaa ei voida hyväksyä.
61. Danish Agron sitoumus myydä Munakunnalla oleva 12,7 %:n omistusosuus Rehuxissa poistaa KKV:n arvion mukaan vähemmistöosuuden hankinnasta aiheutuvat kilpailuongelmat. Danish Agro olisi voinut omistusosuuksensa turvin esimerkiksi rajoittaa Rehuxin käytettävissä olevia kilpailustrategioita ja rajoittaa tällä tavoin sen kilpailukykyä. Olisi myös ollut mahdollista, että vähemmistöomistus olisi vaikuttanut molempien yhtiöiden hinnoittelu- ja tuotantoratkaisuihin. Danish Agron vähemmistöomistus Rehuxissa olisi lisäksi kasvattanut mahdollisuuksia ja kannustimia toiminnan koordinointiin, koska se olisi tarjonnut Danish Agrolle esimerkiksi etuoikeuden saada sellaista tietoa Rehuxista, jota se ei ilman omistusta saisi.
62. KKV:n arvion mukaan vähemmistöomistuksen divestointisitoumus poistaa osaltaan myös Muna Foodsin kilpailijoiden esittämiä vertikaalisia poissuljentuhoja, koska divestoinnin toteuttamisen jälkeen Rehux säilyy itsenäisenä varteenotettavana vaihtoehtona kananrehun markkinoilla Suomessa.
63. KKV arvioi, että sille esitetty sitoumuskokonaisuus riittää poistamaan yrityskaupasta muutoin aiheutuvan tehokkaan kilpailun olennaisen estymisen. Yrityskaupan hyväksymiselle asetetuilla ehdoilla varmistetaan edellytykset kilpailullisen rakenteen säilymiselle markkinoilla.

6 Ratkaisu

64. Kilpailu- ja kuluttajavirasto määrää edellä selostetut sitoumukset noudatettaviksi ja hyväksyy ehdollisena yrityskaupan, jossa DAVA Foods Holding A/S hankkii yksinomaisen määräysvallan Muna Foods Oy:ssä. Sitoumusten muuttama järjestely ei olennaisesti estä tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla kilpailulain 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

7 Sovelletut säännökset

65. Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24, 25 ja 26 §.

8 Muutoksenhaku

66. Kilpailulain 44 §:n perusteella yrityskaupan ilmoittaja ei saa hakea muutosta tähän Kilpailu- ja kuluttajaviraston päätökseen valittamalla. Lisätietoja päätöksestä antaa erikoistutkija Hanna Kaiponen, puhelin 029 505 3620, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

Pääjohtaja

Juhani Jokinen

Erikoistutkija

Hanna Kaiponen